

“O‘ZBEKISTONDA AGROSANOAT KOMPLEKSINING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI”

Abdurazzakov Diyorbek Iqtisodiyot yo‘nalishi 4-kurs talabasi

Ilmiy rahbar:

Egamberdiyev Xumoyun Iqtisodiyot fakulteti Iqtisodiyot kafedrasi (PhD) dotsent

Alfraganus Universiteti

Annotatsiya; O‘zbekiston Respublikasida agrosanoat kompleksining rivojlanish istiqbollari yuzasidan olib borilayotgan chuqur islohotlar, qishloq xo‘jaligida klaster tizimini joriy etish, zamonaviy texnologiyalar asosida mahsulot yetishtirish hajmini ko‘paytirish, ichki va tashqi bozor talablariga mos sifatli mahsulotlar ishlab chiqarish, eksportbop mahsulotlar salohiyatini oshirish, oziq ovqat xavfsizligini ta‘minlash, yer-suv resurslaridan oqilona foydalanish, qishloq infratuzilmasini modernizatsiyalash, ilm-fan va ishlab chiqarish integratsiyasini kuchaytirish orqali tarmoqda samaradorlikka erishish, shuningdek, agrosanoatning iqtisodiy o‘lishga qo‘shayotgan hissassi va u orqali yangi ish o‘rinlari yaratish imkoniyatlari mazkur ilmiy ishda tizimli yoritiladi.

Kalit so‘zlar: O‘zbekiston, agrosanoat kompleksi, qishloq xo‘jaligi, sanoat integratsiyasi, texnologiyalar, eksport salohiyati, oziq-ovqat xavfsizligi.

O‘zbekiston Respublikasi agrar mamlakat bo‘lib, uning iqtisodiyotida agrosanoat kompleksi muhim o‘rin tutadi. Qishloq xo‘jaligi va sanoat tarmoqlari o‘rtasidagi integratsiyaning kuchayishi, yangi texnologiyalarni joriy etish va modernizatsiya jarayonlari agrosanoat kompleksining samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. O‘zbekistonning geografik joylashuvi va tabiiy resurslari uning

qishloq xo'jaligi uchun katta imkoniyatlar yaratadi, ammo hali ham bir qator muammolar mavjud: texnologik jarayonlarning eskirganligi, resurslardan noto'g'ri foydalanish va past darajadagi ekologik xavfsizlik. Mamlakatda qishloq xo'jaligi mahsulotlari ishlab chiqarishni oshirish, eksport salohiyatini kuchaytirish va oziq ovqat xavfsizligini ta'minlash bo'yicha turli islohotlar amalga oshirilmoqda. Ushbu ilmiy ishda agrosanoat kompleksining rivojlanish istiqbollari, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari, shuningdek, texnologiyalarni modernizatsiya qilish va iqtisodiy o'sishga qo'shadigan ta'siri tahlil qilinadi. Asosiy maqsad agrosanoat kompleksining istiqbollarini aniqlash, samaradorlikni oshirish uchun zarur choralarni taklif qilish va bu sohadagi ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlarni ko'rsatishdan iboratdir.

Asosiy qism. O'zbekiston agrosanoat kompleksining hozirgi holati va rivojlanish istiqbollari batafsil tahlil qilinadi. Mamlakatda agrosanoat sohasining rivojlanishiga asosiy ta'sir ko'rsatuvchi omillar orasida qishloq xo'jaligi resurslaridan samarali foydalanish, texnologik yondashuvlar, ishlab chiqarish jarayonlarining modernizatsiyasi va eksport salohiyatining oshirilishi mavjud. O'zbekistonning qishloq xo'jaligida asosiy mahsulotlar — paxta, don, meva-sabzavotlar va chorvachilik mahsulotlari ishlab chiqariladi. Biroq, bu tarmoqlarda resurslardan samarasiz foydalanish, yer va suv resurslarining noto'g'ri boshqarilishi, shuningdek, eski texnologiyalarni qo'llash kabi muammolar mavjud. Yuqori texnologiyalarni joriy etish, qishloq xo'jaligi mahsulotlarining sifatini oshirish va ularni global bozor talablariga moslashtirish agrosanoat kompleksining samaradorligini oshirishga yordam beradi. Ayniqsa, paxta va meva-sabzavotlar eksportini oshirish orqali tashqi bozorlarga kirish imkoniyatlari kengayadi, bu esa mamlakatning iqtisodiy o'sishiga katta ta'sir ko'rsatadi.

Shuningdek, agrotexnologik yangiliklarni joriy etish, masalan, sun'iy intellekt va avtomatlashtirilgan ishlab chiqarish tizimlari, qishloq xo'jaligida yuqori

samaradorlikni ta'minlashga yordam beradi. Agrosanoatni rivojlantirishda ekologik xavfsizlikni ta'minlash ham muhim ahamiyatga ega, chunki erdan noto'g'ri foydalanish va tuproq unumdorligini pasaytirish jarayonlari ekologik inqirozga olib kelishi mumkin. Investitsiyalarni jalb qilish, iqtisodiy va ekologik jihatdan barqaror agrosanoat tizimini yaratish, qishloq xo'jaligi infratuzilmasini rivojlantirish va yangi ish o'rinlari yaratish ham asosiy masalalardir. Shu bilan birga, qishloq xo'jaligi tarmoqlarining ijtimoiy jihatlari, xususan, aholining bandligini ta'minlash, qishloq hududlarida turmush sharoitlarini yaxshilash va aholining turmush darajasini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlar muhim o'rin tutadi. Suv resurslaridan samarali foydalanish.

O'zbekiston qishloq xo'jaligi suvga bo'lgan yuqori talab bilan ajralib turadi, chunki mamlakatning agrar sektori asosan sug'oriladigan yerlar hisobiga rivojlanadi. Biroq, O'zbekistonda suv resurslarining taqsimlanishi notekis, va mintaqalar o'rtasida suv manbalarining mavjudligi va uni taqsimlashda muammolar yuzaga keladi. Mamlakatning janubi va shimoli o'rtasida suv resurslarining farqi, shuningdek, Amudaryo va Sirdaryo kabi katta daryolarning pastki oqimlariga ta'sir ko'rsatish, suv ta'minoti va uni taqsimlash masalalarini yanada murakkablashtiradi. Suv resurslaridan samarali foydalanish qishloq xo'jaligining samaradorligini oshirish uchun eng muhim omillardan biri hisoblanadi.

Hozirgi kunda O'zbekiston sug'orish tizimlarining eskirganligi, suvning yo'qolishi va suv ta'minoti tizimidagi samaradorlikning pastligi kabi muammolar bilan duch kelmoqda. Shu sababli, suvni tejash va uning taqsimlanishini optimallashtirish bo'yicha innovatsion texnologiyalarni joriy etish zarur. Eksport salohiyatini oshirish. O'zbekistonning agrosanoat kompleksining eksport salohiyatini oshirish mamlakat iqtisodiyotining rivojlanishida muhim o'rin tutadi. O'zbekistonning eksport imkoniyatlari asosan qishloq xo'jaligi mahsulotlari, ayniqsa paxta, meva-sabzavotlar, chorvachilik mahsulotlari va boshqa agrar

tovarlarga bog'liqdir. Biroq, mavjud holatga ko'ra, eksport salohiyati hali to'liq amalga oshirilmagan. Bu holat, birinchi navbatda, mahsulotlar sifatining pastligi, marketingning yomon rivojlanganligi, tarmoqdagi innovatsiyalar yetishmasligi va jahon bozoriga integratsiya qilishdagi cheklovlar bilan bog'liq. Eksport salohiyatini oshirish uchun birinchi navbatda mahsulotlar sifatini yaxshilash zarur. Mahsulotlarning xalqaro bozorlarda raqobatbardoshligini ta'minlash uchun ishlab chiqarish jarayonlarini modernizatsiya qilish, texnologiyalarni takomillashtirish va eksportga yo'naltirilgan mahsulotlar uchun sifatni nazorat qilish tizimini joriy etish lozim.

O'zbekistonning meva-sabzavot mahsulotlari, ayniqsa, yangi mahsulotlar va organik qishloq xo'jaligi mahsulotlariga bo'lgan talab global bozorlarda ortmoqda. Shuning uchun, bu mahsulotlar eksportini oshirish uchun ichki ishlab chiqarishni diversifikatsiya qilish, ilg'or agrotexnikalar va ekologik toza mahsulotlar ishlab chiqarishga alohida e'tibor qaratish lozim. Tahlil. O'zbekiston agrosanoat kompleksining rivojlanishi va uning eksport salohiyatining oshirilishidagi asosiy omillarni tahlil qilish, mamlakat iqtisodiyotining mustahkamlanishiga va global bozorlarda o'z o'rnini topishiga olib kelishi mumkin. Tahlil jarayonida bir necha muhim omillarni ko'rib chiqish zarur: resurslardan samarali foydalanish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish, mahsulot sifatini oshirish va tarmoqda mavjud bo'lgan muammolar.

1. Resurslardan samarali foydalanish. O'zbekistonning agrosanoat kompleksi, ayniqsa, qishloq xo'jaligi sohasida suv, yer va mehnat resurslaridan samarali foydalanish hali ham katta muammolarni keltirib chiqarmoqda. Suv resurslari cheklangan va asosan sug'orish tizimlari orqali ta'minlanadi, ammo texnologik yangiliklarni joriy etish orqali suvni tejash va samarali ishlatish imkoniyatlari mavjud. Yer resurslarining unumdorligi va ularni boshqarishdagi kamchiliklar ham agrosanoat tarmog'ining o'sishiga to'sqinlik qilmoqda. Shuning

uchun, agrosanoat kompleksida resurslarni optimallashtirish va ularni to'g'ri boshqarish, ekologik xavfsizlikni ta'minlash juda muhim.

2. Innovatsion texnologiyalar. Agrosanoat kompleksini rivojlantirishda texnologik yangiliklarni joriy etish o'ta muhim. O'zbekistonning qishloq xo'jaligida ko'plab an'anaviy texnologiyalar mavjud, lekin global bozorlarda raqobatbardosh bo'lish uchun zamonaviy innovatsion yondashuvlarni, masalan, avtomatlashtirilgan sug'orish tizimlari, tomchilatib sug'orish texnologiyalari, biomuhandislik va IoT (Internet of Things) texnologiyalarini joriy qilish zarur. Shu bilan birga, ekologik xavfsiz, organik mahsulotlar ishlab chiqarish va eksport qilish salohiyatini oshirish, uzoq muddatli barqaror rivojlanishni ta'minlashga yordam beradi.

3. Mahsulot sifatining oshirilishi. Mahsulotlarning sifatini yaxshilash nafaqat ichki bozorda, balki xalqaro savdoda ham muvaffaqiyatni ta'minlaydi. O'zbekistonning eksport salohiyati yuqori, ammo paxta va meva-sabzavotlar kabi asosiy qishloq xo'jaligi mahsulotlarining raqobatbardoshligi hali ham past. Buning sababi, asosan ishlab chiqarish jarayonlarida texnologik yangiliklarning etishmasligi, mahsulotlar sifatini nazorat qilish tizimlarining zaifligi va xalqaro standartlarga mos kelmasligidir. Shu sababli, sifatni nazorat qilish va mahsulotlarni standartlarga moslashtirish, xalqaro sertifikatlash tizimlaridan foydalanish zarur.

XULOSA. O'zbekistonning agrosanoat kompleksi mamlakat iqtisodiyotining asosiy tarmog'i bo'lib, uning rivojlanishi mamlakatning ijtimoiy va iqtisodiy barqarorligini ta'minlashda katta ahamiyatga ega. Shu bilan birga, agrosanoat sohasining hozirgi holati va istiqbollari to'g'risida olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, bu tarmoqni samarali rivojlantirish uchun bir qator muammolarni bartaraf etish zarur. Birinchidan, resurslardan samarali foydalanish, ayniqsa, yer va suv resurslarining boshqarilishi va optimallashtirilishi zarur. Suvni tejash texnologiyalari va zamonaviy sug'orish tizimlarini joriy etish, shuningdek, yer unumdorligini oshirish orqali qishloq xo'jaligining samaradorligini sezilarli

darajada oshirish mumkin. Buning natijasida, qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini ko‘paytirish va sifatini yaxshilash, xalqaro bozorlar uchun raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarish imkoniyatlari kengayadi

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. “O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori – Agrosanoatni raqamlashtirish markazi”
2. “O‘zbekiston — 2030” strategiyasi: suvdan oqilona foydalanish, agrar tarmoqda sug‘urta tizimiga oid vazifalar muhim
3. “O‘zbekiston agroindustriya majmuasi – 2024 yil yakunlari” 2024-yil.
4. “Agrosanoatni rivojlantirish agentligi tashkil etiladi” 2024-yil 2-oktabr
5. “O‘zbekiston Respublikasida qishloq xo‘jaligini rivojlantirish strategiyasi” – Xalq so‘zi